



**MINISTERUL EDUCAȚIEI**  
**Universitatea Națională de Știință și**  
**Tehnologie**  
**POLITEHNICA București**  
Blvd. Splaiul Independenței, nr.  
313, sector 6, București



**CENTRUL UNIVERSITAR PITEȘTI**

**FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE**

**ȘCOALA DOCTORALĂ FILOLOGIE**

**TEZĂ DE DOCTORAT**  
**REZUMAT**

**Conducător de doctorat:**

**Prof. univ. dr. habil. Mina-Maria RUSU**

**Doctorand:**

**GRIGORAȘ SIMONA**

**PITEȘTI**

**2024**



**MINISTERUL EDUCAȚIEI**  
**Universitatea Națională de Știință și**  
**Tehnologie**  
**POLITEHNICA București**  
Blvd. Splaiul Independenței, nr.  
313, sector 6, București



**CENTRUL UNIVERSITAR PITEȘTI**  
**FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE**  
**ȘCOALA DOCTORALĂ FILOLOGIE**

**REZUMAT**

**DINAMICA LEGENDELOR, ÎNTRE TRADIȚIE ȘI**  
**URBANIZARE, EXPRESIE A IDENTITĂȚII CULTURALE**  
**BELGIENE ȘI ROMÂNEȘTI**

**Conducător de doctorat:**

**Prof. univ. dr. habil. Mina-Maria RUSU**

**Doctorand:**

**GRIGORAȘ SIMONA**

**PITEȘTI**

**2024**

## CUPRINS

<b>INTRODUCERE .....</b>	<b>4</b>
<b>CAPITOLUL I - ÎNTRE REALITATE ȘI FANTEZIE: ȚESĂTURA SUBTILĂ A MITURILOR, POVEȘTILOR ȘI A LEGENDELOR.....</b>	<b>10</b>
<b>CAPITOLUL II - BELGIA - MITURI ȘI LEGENDE ÎN ISTORIA SA MULTISECULARĂ.....</b>	<b>32</b>
II.1. Istoria care justifică prezentul.....	32
II.2. Turul Valoniei....în câteva povești surprinzătoare și misterioase.....	43
II.2.a. Provincia Liège – Fantomele cavalerilor templieri și apariții miraculoase sau blestemate.....	45
II.2.b. Provincia Luxemburg – faptele istorice se împletesc cu legendele.....	48
II.2.c. Copaci legendare, apă miraculoasă și profeții istorice în provincia Namur...51	
II.2.d. Provincia Hainaut – muzică modernă, comori ascunse, simboluri ezoterice și arbori sacri.....	55
II.2.e. De la istorioarele din Brabantul Valon la marea înfrângere a lui Napoleon..60	
<b>CAPITOLUL III – LEGENDE VECHI ȘI MODERNITATE MISTERIOASĂ....</b>	<b>66</b>
III.1. Legendele și poemele eroice – figura cavalerului viteaz.....	66
III.2. Problemele complexe ale statutului femeii: între victimă, momeală și recompensă.....	73
III.3. Evanescența spiritelor locale: povestea uitată a gnomilor și a spiridușilor .....	79
III.4. Vraji diavolești.....	93
III.5. Eroul popular.....	101
<b>CAPITOLUL IV -REVIZITAREA LEGENDELOR TRADIȚIONALE.....</b>	<b>107</b>
<b>CAPITOLUL V – ROMÂNIA PE HARTA LEGENDELOR URBANE.....</b>	<b>117</b>

V.1.a. Apariții spectrale feminine: iubire, amenințare și răzbunare.....	118
V.1.b. Locuri bântuite și fantome la masculin.....	136
V.1.c. Un paradox fascinant – când moartea ne smulge un zâmbet.....	142
V.1.d. Manifestări ale diavolului și alte figuri întunecate în legendele urbane.....	149
V.1.e. Breve bestiariu.....	156
V.1.f. Fragilitatea individului în fața amenințărilor societății.....	160
V.1.g. Legende urbane despre furtul de organe.....	165
V.1.h. Surprize la ospăț.....	171
<b>V.2. Timpuri grele....Timpuri noi (Hard Times....New Times).....</b>	<b>178</b>
V.2.a. Obsesii estetice și arhitecturale.....	184
V.2.b. Aventuri nefericite în timpul vizitelor oficiale.....	184
V.2.c. Utilizarea abuzivă a simbolurilor puterii.....	185
V.2.d. Timp liber și alte capricii.....	186
V.3. O strategie de supraviețuire.....	187
V.4. Legenda comunistă face furori în cinematografe.....	192
<b>CONCLUZII.....</b>	<b>202</b>
<b>BIBLIOGRAFIE.....</b>	<b>209</b>

## REZUMAT

**Concepte – cheie :** *analiză comparată, legendă tradițională, legendă urbană, mit, basm, poveste, desacralizare, imaginar colectiv, istorie, rural, urban, identitate culturală, belgitude, cavalier medieval, erou popular, apariții spectrale, feminine și masculin, bestiar modern, cannibalism involuntar, anxietăți contemporane, dictatură, Epoca de Aur, ironie, umor, absurd, comunism, reziliență.*

Legendele urbane, adevărate cronicile ale istoriei recente, sunt extensii moderne ale legendelor tradiționale, ce își au originea în principal în zonele rurale. Aceste povești, modelate de imaginarul colectiv, sunt atât o reflectare a evoluției istorice, cât și un răspuns la bulversările societății contemporane. Spre deosebire de mituri, care valorifică imaginarul pe fondul atemporalului (dimensiunea mitică a timpului), situat deasupra curgerii evenimentelor istorice, legendele sunt expresii simbolice ale unor epoci trecute, valorificând astfel matricea timpului istoric. Distincția dintre *mituri* și *legende* se cuvine a fi semnalată și luată ca reper pentru a justifica poziționarea diacronică a structurii epice populare a celor din urmă și pentru a evidenția astfel evoluția speciei, de la *legenda tradițională* la *legenda urbană, contemporană*.

Distincția dintre legendele tradiționale și cele urbane se bazează în mare măsură pe diferențele dintre mediul rural și cel urban. În mediul rural, ritmul de viață mai lent permite oamenilor să se minuneze în fața miracolelor vieții cotidiene, alimentând o cultură fidelă tradițiilor și structurilor arhetipale. În schimb, mediul urban, marcat de diversitate culturală și de o dinamică socială mai rapidă, favorizează apariția legendelor urbane. Acestea din urmă sunt produsul unui amestec de mentalități și experiențe individuale, adesea influențate de emoții intense și coincidențe fortuite.

Integrarea rapidă a noilor veniți în mediul urban, în contrast cu precauția conservatoare a satelor, creează un spațiu fertil pentru nașterea legendelor urbane. Deși efemere în răspândirea lor, aceste legende surprind elemente universale ale experienței umane, în special lupta dintre bine și rău într-un context urban care este adesea

perceput ca ostil. Ele simbolizează răul inerent, reprezentând în același timp o formă de reziliență în fața provocărilor contemporane.

Fenomenul legendelor urbane, departe de a fi anecdotic, face parte dintr-un proces mai larg de *revrăjire a lumii*, după cum subliniază Michel Maffesoli. Această *revrăjire* se bazează pe gândirea magică ancestrală, dând naștere la povești care, deși moderne, păstrează o continuitate cu arhetipurile tradiționale. În inima satului, spațiul cultural a fost întotdeauna omogen, definit de caracterul sacru al proprietății private și colective, toți străinii fiind percepuți ca intruși, numiți "venetici". Integrarea acestora în comunitatea rurală a fost dificilă, după o perioadă de "probă", când suspiciunea a condus la o atitudine de vigilență exagerată. Ca urmare, mediul rural este definit de un spirit conservator care a protejat dimensiunea sa culturală de influențele externe. Acest aspect al mentalității justifică loialitatea culturii tradiționale față de structurile arhetipale. Obiceiurile, tradițiile și credințele populare au supraviețuit în zonele rurale până în zilele noastre. În ceea ce privește mediul urban, din punct de vedere social, există o anumită permisivitate față de cei care doresc să locuiască aici, provenind din alte localități, fiecare cu propria mentalitate, astfel încât orașul devine un conglomerat cu o cultură caracterizată de diversitate. Integrarea nou-veniților este mult mai rapidă în oraș decât în sat, ceea ce favorizează o dinamică emergentă a mentalităților. Chiar dacă se pare că în oraș, cultura și civilizația se află într-o luptă permanentă pentru supremație, punând în evidență avansul civilizației, la nivelul mentalităților, se observă o poziționare în zona culturală. Să nu uităm că mediul rezidențial al orașului este împărțit între centru, cartiere și suburbii, acestea din urmă fiind locul predilect al nașterii legendelor urbane. Este important de subliniat că aceste zone reunesc temporar populația rezidentă, pe parcursul așezării, în timp ce cartierele și centrul se caracterizează în general prin stabilitatea locuitorilor. Prin urmare, locuitorii de la periferie vin cu un anumit patrimoniu cultural pe care îl îmbogățesc constant, adăugându-și experiența la cea a comunității căreia li s-au alăturat, dezvoltând astfel un proces de contaminare reciprocă, propice nașterii legendelor urbane.

În timp ce legenda tradițională apare și dăinuie în mentalul colectiv, fidelă realităților unui timp istoric, legenda urbană contemporană dezvăluie o specificitate

care provine tocmai din amestecul de mentalități care stă la baza unui produs al imaginarului colectiv aparținând categoriei legendelor. Diversitatea acestora își are rădăcinile în viețile și experiențele indivizilor sau ale micilor comunități, alimentate de un fond emoțional influențat de conexiuni și coincidențe întâmplătoare. Experiența fiecărui individ este cea care contează în legendele urbane, universul în care acestea își au originea fiind psihicul uman, asaltat de agitația orașului. Procesul de creare a poveștilor urmărește, de asemenea, să elibereze ființa umană de *furnicarul* ce definește mediul urban de rezidență. În acest context tensionat, ele aduc în prim-plan *răul* care este inseparabil de viața urbană, în luptă împotriva forțelor binelui mult visat, văzut ca un ideal ontologic. Se crede că forțele răului pot fi înfrânte, odată ce le-am descoperit și le-am descifrat influențele nocive asupra vieții noastre; o victorie care poate fi obținută fie prin evitarea lor, fie prin anihilarea puterii malefice pe care o exercită asupra omenirii.

Legende urbane sunt, prin urmare, expresia unor episoade violente care afectează un individ sau un grup și se extind apoi la întreaga comunitate. În același timp, frământările interioare ale ființelor umane, bântuite de o alteritate negativă care definește lumea contemporană, pe de o parte, și în conflict cu echilibrul zdruncinat al comunității, pe de altă parte, pot genera legende urbane. Domeniul politic este la fel de prolific; imaginarul colectiv și realitatea Partidului Comunist pot genera legende, precum cele ale Epocii de Aur. În acest caz, tonul este uneori mai senin, însoțit de un umor negru care se apropie de absurdul trăirii. Lipsită de orice mijloc de a reacționa și de a se opune regimului totalitar, populația își găsește în aceste legende o formă de rezistență, de evadare și de salvare. Mitologizând istoria recentă, legendele urbane concentrează timpul evenimentelor individuale și comunitare, al căror profil îl poartă, prin poziționarea lor în domeniul *pattern-ului*.

În acest context, cercetarea interdisciplinară este esențială pentru a înțelege dinamica legendelor urbane și locul lor în patrimoniul cultural al umanității. Comparând culturi atât de diferite precum cea română și cea belgiană, descoperim convergențe surprinzătoare și teme recurente care arată că legendele urbane sunt o

manifestare dinamică și universală a culturii populare, înrădăcinate în realitățile socio-istorice ale timpului nostru.

Așadar, aceste legende nu sunt doar povești efemere, ci expresii culturale profunde care dezvăluie neliniștile și speranțele societăților contemporane, mărturisind în același timp persistența arhetipurilor de-a lungul timpului. Ele întruchipează o formă de reziliență colectivă, o încercare de a reafirma identitatea individuală și comunitară în fața provocărilor unei lumi în continuă schimbare.

## ***CAPITOLUL I: ÎNTRE REALITATE ȘI FANTEZIE: ȚESĂTURA SUBTILĂ A MITURILOR, POVEȘTILOR ȘI A LEGENDELOR***

În acest prim capitol, ne-am propus să clarificăm distincțiile esențiale dintre mit, basm/poveste și legendă, iar apoi să explorăm nuanțele care diferențiază legendele tradiționale de legendele moderne, contemporane și, mai precis, de legendele urbane.

Scopul acestei abordări este de a pune bazele teoretice pentru o analiză mai detaliată a legendelor în toată diversitatea și evoluția lor. Miturile, adesea percepute ca narațiuni atemporale și sacre, se disting prin funcția lor simbolică și prin rădăcinile lor în credințele fondatoare ale societăților antice. Basmele, pe de altă parte, sunt povești fabuloase, adesea didactice, care traversează veacurile, concentrându-se pe învățătura morală prin povești în care magia joacă un rol predominant. Legendele, pe de altă parte, se află la confluența dintre aceste două genuri, îmbinând realitatea istorică și elemente fantastice pentru a transmite valori culturale, păstrând în același timp o legătură mai directă cu evenimente sau locuri specifice.

Legendele tradiționale și urbane, deși diferite ca formă și context, au în comun o dimensiune moralizatoare. Legendele tradiționale, cu discursul lor stereotip și personajele standardizate, sunt reprezentări simbolice ale valorilor și credințelor unei anumite societăți. Eroii acestor povești întruchipează Binele sau Răul într-un mod emblematic, simplificând complexitatea lumii pentru a transmite mesaje universale. Aceste legende sunt adesea înrădăcinate într-un cadru rural sau istoric, în care timpul pare să se fi oprit, iar tradițiile sunt bine păstrate.



Legendele urbane, pe de altă parte, sunt produse ale modernității, actualizând aceste motive tradiționale prin adaptarea lor la realitățile lumii contemporane. Ele apar în contexte globalizate, în care poveștile se răspândesc rapid și depășesc granițele culturale. Personajele sunt în general anonime, dar devin figuri arhetipale care reprezintă temerile și angoasele societății actuale. Aceste legende, deși s-au născut în medii urbane specifice, au o rezonanță universală datorită capacității lor de a cristaliza preocupările comune ale unei umanități globalizate.

Mitul, prin natura sa simbolică și universală, transcende timpul și spațiul, oferind o structură narativă care modelează viziunea oamenilor asupra lumii. Acesta constituie o matrice fundamentală din care se pot dezvolta legende, fiecare aducând propria adaptare a arhetipurilor mitice la contexte specifice. Filosofii, etnologii și antropologii consideră mitul ca fiind o narațiune colectivă exemplară, capabilă să mențină legătura sacră dintre om și univers, fiind în același timp repetabil de-a lungul generațiilor. Caracterul repetitiv al mitului contribuie la consolidarea tradițiilor și la păstrarea continuității culturale în cadrul societăților.

Legendele, ca povești derivate din mit, reprezintă o oglindă puternică a aspirațiilor, temerilor și convingerilor profunde ale unei comunități. Transmise din generație în generație, ele contribuie la formarea conștiinței colective și forjează însăși esența unei culturi. Ele îndeplinesc o funcție identitară și simbolică, abordând invariabil probleme cruciale precum lupta dintre bine și rău, ordine și haos, identitate colectivă și alteritate.

Basmul este o formă narativă care a evoluat din mitul original, trecând printr-un proces de de-ritualizare și desacralizare. Acest fenomen a condus la o transformare în care basmul s-a detașat de caracterul sacru și ritualic al miturilor pentru a deveni o narațiune mai accesibilă, potrivită imaginației populare. Deși basmul poate fi văzut ca o variație a mitului, el păstrează o apropiere de acesta din urmă datorită supranaturalului, adesea exprimate prin întâlniri fantastice și decoruri ireale. Basmul revizitează frecvent modelul exemplar al inițierii, un motiv comun în mituri, dar o face printr-o narațiune mai puțin solemnă și mai imaginativă. Ea evocă un trecut îndepărtat și exotic, locuit de supranatural care amintește de miturile arhaice și de mitologiile

antice. Această continuitate permite basmului să mențină o legătură cu originile sale mitice, evoluând în același timp pentru a răspunde nevoilor narrative și culturale ale epocilor succesive. În ciuda acestei evoluții, unii cercetători nu mai fac o distincție clară între basmele populare și mituri, sugerând că basmele populare sunt o degradare a miturilor de-a lungul timpului. Cu toate acestea, există o serie de caracteristici care disting basmele de celelalte specii. Structura narativă a basmelor este, în general, liniară și concisă. Tradiția orală joacă un rol crucial în dezvoltarea lor. Transmise din generație în generație, ele s-au adaptat contextelor culturale și istorice locale, îmbogățindu-și conținutul, dar păstrându-și esența originală. Oralitatea este adesea însoțită de elemente ritmice, formule repetitive și fraze mnemotehnice care facilitează memorarea și transmiterea, permițând poveștilor să reziste în timp. De asemenea, ele încorporează elemente supranaturale precum obiecte fermecate, animale vorbitoare, creaturi mitologice și personaje cu puteri magice. Acestea sunt esențiale pentru crearea lumii fermecate a basmului, în care legile obișnuite ale realității sunt suspendate, permițând poveștii să se desfășoare într-o lume în care totul este posibil. Personajele basmelor sunt adesea arhetipale, reprezentând figuri stereotipe precum eroul, prințesa, răufăcătorul, căpcăunul sau vrăjitoarea. Aceste personaje "plate", ușor de recunoscut, nu au profunzime psihologică, ceea ce le face universale și memorabile. Ele întruchipează roluri specifice în narațiune, facilitând identificarea și transmiterea valorilor culturale. Morala este un alt aspect central al poveștilor, care au în general o funcție didactică și se încheie cu o lecție de viață. Această morală, care poate fi explicită sau implicită, urmărește să transmită valori culturale, sociale sau etice. Din acest punct de vedere, basmele se aseamănă cu fabulele, dar și cu legendele, ca instrumente de transmitere a înțelepciunii populare.

Legenda, derivat din latinescul "legenda", care înseamnă "ceea ce trebuie citit", este un gen literar particular apărut în Evul Mediu, odată cu introducerea în vocabularul cotidian a termenului "poveste". Acest gen este caracterizat de o gamă bogată de definiții, care reies din consultarea dicționarelor. Printre acestea se numără supranaturalul legendelor, tendința lor de a descrie viața și evenimentele într-un mod înfrumusețat și natura lor uneori lungă și plictisitoare. Legendele sunt adesea asociate cu relatări inexacte despre personaje sau fapte și pot fi sinonime cu lecție, fabulă, mit,

epopee, apologie, alegorie, credință, anecdotă, scriere, iluzie, poveste, epigraf, epitaf, indicație, roman, parabolă, graffito, mit, inscripție, saga, exergă, tradiție, fabliau, utopie, ficțiune, invenție,

Genul literar al legendei, ca narațiune tradițională înrădăcinată într-o realitate istorică sau geografică, are o serie de caracteristici distinctive:

- legendele au rădăcini istorice sau geografice. Acestea sunt în general legate de locuri, evenimente sau personaje reale, deși faptele au fost adesea înfrumusețate sau schimbate de-a lungul timpului.
- ele oferă adesea explicații culturale. Ele sunt utilizate pentru a explica originea anumitor obiceiuri, credințe sau fenomene naturale.
- Deși legendele sunt adesea bazate pe evenimente reale, ele includ frecvent elemente supranaturale sau fantastice. Aceste elemente servesc nu numai pentru a face povestea mai captivantă, ci și pentru a transmite lecții morale sau pentru a consolida convingerile sociale.
- Transmiterea orală este o caracteristică esențială a legendelor. Acestea sunt, în general, transmise din generație în generație, modificate sau adaptate în funcție de nevoile poveștii sau de așteptările publicului. Această transmitere orală conduce adesea la o multiplicare a variantelor aceleiași legende, aceste variante fiind diferite în funcție de regiune, cultură sau epocă.

În secolul al XIX-lea, odată cu apariția romantismului, interesul pentru folclor a început să se dezvolte semnificativ. Intelectualii vremii s-au orientat către poveștile populare, ascultându-le, colecționându-le și consemnându-le în scris. Scopul acestei mișcări a fost de a analiza motivele recurente din aceste povești și de a le valorifica în cadrul unei literaturi înrădăcinate în tradiția rurală străveche. Cu toate acestea, folcloriștii din această perioadă nu s-au mulțumit doar să studieze poveștile din trecut; ei au observat, de asemenea, apariția unor noi povești legendare sub ochii lor, nu numai în zonele rurale, ci și în orașe.

În 1887, Girard de Rialle scria: "Oricât de nouă ar fi, o legendă nu este mai puțin legendă și este cu atât mai interesantă cu cât ne arată cum se formează și astăzi

miturile populare".<sup>1</sup> În 1898, revista *Méhusine* a inaugurat o rubrică intitulată "Légendes contemporaines", reflectând interesul crescând pentru aceste povești recente. Câteva decenii mai târziu, în 1924, A. Van Gennep a explorat miturile contemporane în cartea sa „Le folklore”, marcând un punct de cotitură în studiul acestor fenomene. Cu toate acestea, abia după al Doilea Război Mondial a apărut un nou domeniu de cercetare dedicat în mod special legendelor urbane. În anii 1950, folcloriști precum Ernest Baughman, Richard Dorson și Linda Dégh au început să se intereseze de poveștile și legendele populare urbane. Ei au observat recurența motivelor literare în timp și spațiu, demonstrând că legendele continuă să joace un rol vital în cultura contemporană.

În anii 1980, genul legendelor contemporane s-a instituționalizat. Colocviile, conferințele și eseurile științifice au proliferat, contribuind la dezvoltarea unui cadru teoretic solid pentru studiul acestor narațiuni. În 1988, crearea ISCLR (International Society for Contemporary Legend Research) a marcat o etapă importantă, afirmând recunoașterea academică a acestui domeniu de cercetare și consolidând eforturile de a înțelege modul în care aceste legende moderne continuă să evolueze și să influențeze societățile actuale. Jean Bruno Renard inventariază expresiile utilizate pentru a desemna acest nou domeniu de cercetare:

- "povești cu tâlc" (Baughman, 1944)
- "broodjie Aap (Portnoy, 1978)
- "whale tumour stories" (Rodney Dale, 1978)
- "Klintenbergers" (Brunvand, 1993)
- "Povestiri exemplare" (Campion - Vincent, 1976)
- "Eine moderner Mythus" (Carl Gustav Jung, 1958)
- "Mituri urbane" (Healey și Glanvill, 1992)
- "povestiri de credință", "povestiri populare", "povestiri populare moderne" (Hobbs, 1966)

---

<sup>1</sup> *Revue des traditions populaires*, 1887, p. 41, în Jean Bruno Renard, *Rumeurs et légendes urbaines*, Éd. PUF, 2022, p. 11.

- "legendă urbană și modernă" (Carey, 1970) <sup>2</sup>
- "atribuire" - povestea este atribuită cuiva pe care naratorul îl cunoaște sau pretinde că îl cunoaște, pentru a face povestea mai credibilă<sup>3</sup>.
- Un mit istoricizat devine o legendă (Geneza biblică). Dimpotrivă, o legendă transpusă în lumea zeilor devine un mit. O legendă sau un mit care nu mai este crezut devine o poveste (povești religioase, povești etiologice care explică originea unui anumit animal sau a unei plante), în timp ce o poveste care personifică, localizează și temporalizează devine o legendă. Acesta este motivul pentru care studiul legendelor moderne nu poate ignora existența poveștilor, miturilor și legendelor: motivele narrative și chiar povestiri întregi își pot schimba genul în timp și în spațiu.<sup>4</sup>

Potrivit aceluiași cercetător<sup>5</sup>, există opt caracteristici ale unei legende urbane:

- Povestea este "anonimă", fructul unui imaginar colectiv pe care îl reprezintă;
- există mai multe variante ale aceleiași povești;
- povestea este scurtă;
- "conținutul poveștii este întotdeauna surprinzător".
- "Povestea este spusă ca și cum ar fi adevărată", chiar dacă povestea are de obicei un element adevărat în centrul ei, iar restul este invenția naratorului;
- "Este important să înțelegem de ce circulă o poveste" - poveștile cu care oamenii se identifică sunt cele mai răspândite, astfel încât aceste povești vor avea o circulație mai largă;
- "o poveste pare cu atât mai adevărată și mai vie cu cât este mai recentă" - momentul relatării este apropiat de momentul povestirii sau, în orice caz, în trecutul recent;
- Istoria trebuie să fie exemplară, trebuie să transmită o morală, trebuie să aibă un mesaj implicit care să răspundă întrebărilor și angoaselor omului modern.

---

<sup>2</sup> Jean Bruno Renard, *Rumeurs et légendes urbaines*, Éd. PUF, 2022, p. 32-33

<sup>3</sup> Ibidem, p. 56

<sup>4</sup> Ibidem, p. 61

<sup>5</sup> Ibidem, p. 64

## ***CAPITOLUL II - BELGIA - MITURI ȘI LEGENDE ÎN ISTORIA SA MULTISECULARĂ***

În cel de-al doilea capitol al acestui studiu, înainte de a porni **într-un tur al Belgiei prin legendele sale**, am încercat să justificăm realitatea actuală a țării prin urmărirea istoriei sale complexe. Belgia, o națiune împărțită în trei regiuni cu trei limbi oficiale, întruchipează o diversitate care coexistă în armonie - sau cel puțin în armonie aparentă. Această coexistență tolerează diferențele sau le integrează în moduri originale. În ciuda diferențelor lor lingvistice și culturale, cele două naționalități care alcătuiesc Belgia au trăit pașnic una lângă alta. Acestea nu au căutat niciodată să își consolideze influența sau să se domine reciproc, mulțumindu-se să-și lanseze glume mai mult sau mai puțin prietenoase, dar fără vărsare de sânge din motive etnice.

Pentru a înțelege originile și fundamentele legendelor belgiene, este esențial să explorăm istoria țării. Acest lucru nu numai că pune poveștile în context, dar face lumină asupra proceselor prin care s-au format și s-au transmis de-a lungul generațiilor. Belgia de astăzi, cu granița sa lingvistică stabilită de-a lungul timpului începând cu secolul al X-lea, reflectă factori complecși care merg dincolo de simpla colonizare sau ocupare a teritoriului.

Dezvoltarea economică a Belgiei între secolele al IX-lea și al XII-lea a jucat un rol esențial în conturarea legendelor sale. Comerțul înfloritor al epocii a dus la apariția unor așezări negustorești în jurul castelelor, numite *portus*, unde erau depozitate mărfurile. Pe măsură ce acestea se dezvoltau, diferențele dintre locuitorii lor și cei ai castelelor dispăreau, contribuind la prosperitatea economică și la o eflorescență monahală care a influențat viața politică, artistică și intelectuală. Călugării, singurii care știau să citească și să scrie, au jucat un rol crucial în transmiterea culturii scrise și orale. Legende populare ale epocii, în principal religioase, care relatau viețile sfinților și martirilor creștini, au evoluat odată cu apariția unor genuri noi, cum ar fi poemele eroice și epice, care au început să fie transmise pe cale orală.

În jurul secolului al X-lea, legendele s-au diversificat odată cu apariția poveștilor supranaturale transmise din generație în generație. În secolul al XI-lea au apărut noi povești cu cavaleri, zâne, giganți, spiriduși și dragoni, povești care au

supraviețuit până în zilele noastre și care sunt încă celebrate în cadrul festivalurilor și al evenimentelor culturale. Această persistență a legendelor medievale în Belgia, mai mult decât în alte regiuni, cum ar fi România, poate fi atribuită modului în care aceste povești au fost integrate în cultura națională, în special în Valonia, unde poveștile eroilor locali, cum ar fi cele șase sute de Franchimontois, au servit la crearea unei mitologii naționale belgiene în concurență cu cea a Flandrei.

De-a lungul secolelor, fiecare regim care a condus Belgia a adus cu sine propriile povești și figuri legendare. Regimul austriac, de exemplu, este adesea asociat cu o perioadă de restaurare și înflorire a Belgiei, în timp ce scurta uniune din 1790-1792 a inspirat mișcările naționaliste ulterioare. Sub dominația franceză, Belgia a fost reorganizată după modelul societății franceze. În secolul al XIX-lea, societatea belgiană a fost divizată între "reunionism" (care susținea reunificarea cu Franța) și "orangism" (care urmărea reconstituirea Regatului Țărilor de Jos). După proclamarea independenței în 1830, Valonia și Flandra au început un proces de afirmare națională distinctă, fiecare având propriile festivaluri, drapele și simboluri naționale.

Unirea Belgiei a fost adesea exploatată la nivel legendar pentru a consolida diverse idei politice. Prima schimbare notabilă a avut loc la începutul secolului al XX-lea, când contribuția la revoluție a fost atribuită în principal valonilor. Flamanzii au văzut atunci revoluția drept catastrofa care a distrus unitatea Țărilor de Jos și a făcut din franceză limba dominantă, o limbă pe care majoritatea populației nu o vorbea. A apărut astfel ideea că valonii nu doreau o uniune cu flamanzii, ci mai degrabă o reunire cu Franța, sugerând că Belgia, așa cum o cunoaștem astăzi, era o construcție artificială, rezultatul voinței politice a marilor puteri ale vremii și nu al poporului.

Acest context istoric complex a dat naștere unui edificiu oarecum baroc care caracterizează Belgia modernă, un microcosmos care își observă diferențele într-o lume din ce în ce mai globalizată, dar care rezistă în ciuda crizelor, a disputelor naționale și a clivajului dintre Nord și Sud. Dincolo de instituțiile sale și de cadrul său politic pluralist, Belgia este cunoscută și pentru contribuțiile sale culturale unice: benzile desenate, chipsurile, berea, suprarealismul, gofrele de Liege, glumele, Atomium-ul, ploaia, frații Dardenne, festivalurile, poezia simbolistă, plaja de la

Knokke, piticii și spiridușii, dar și varza de Bruxelles, filet d'Anvers, couques de Dinant, păstrăvul de Namur, waterzooi de Ghent, apa minerală de Spa, speculoos, turtă dulce, bursa, saxofonul și patinele cu role...

Privirea străină asupra Belgiei, detașată de reprezentările locale, nu poate ignora clișeele pozitive sau negative. Flamanzii, considerați pragmatici, competenți și multilingvi sau șovini și separatiști, și valonii, considerați urbani și primitivi sau leneși și neproductivi, ilustrează stereotipurile care persistă de ambele părți ale frontierei lingvistice. Aceste clișee întăresc percepțiile culturale specifice fiecărei regiuni, modelând o identitate belgiană care, în ciuda tensiunilor sale, continuă să se redefinească prin legendele și istoria sa comună.

La belgiosité, la belginité, voire la belgité ne sont point alors de mise pour citer cette région rikiki qui se pare belgiquement des couleurs de la province de Brabant : jaune, rouge et noir. Embelgiqués, embelgifiés, belgiés, les Belghes, comme dit Marc Rombaut, ou encore Belch! Belch!, comme crie Jean Muno dans *Histoire vénérable d'un héros brabançon (1897)*, laissent libre cours à leur manie des mots incontrôlés. Des belgiens de Brel aux Belgae de Jean-Louis Lippert, Belgicains, Belgonais, Belgeoisistes, Belgeoisants, Belgeois, Belgoï, Belgitudineux, Belgiciâtres, Belgicophiles ou Belgiophages, tenants de la belgitudinologie, fondus de belgitonnie, et de belgilinguie, babilis belgicolisés pour libeller la belgisation, la belgopathie, d'un lopin qui eût pu aussi s'élire Belgenland ou Belgiëland, puisque débelcisée par les Belgicistes belligérants et Belgiseurs belliqueux, ralliant l'idiolecte latin d'où naquit l'adjectif belgic, on l'appelle au choix België, Belgien, Belgian, Belgium, Belgicae, Belgica, et plus belgiquement, Belgikè, Bellegique, Belgiqueke ou Belgiqueke.<sup>6</sup>

**Turul Valoniei prin câteva povești surprinzătoare și misterioase** ne oferă o ocazie unică de a descoperi aceste regiuni prin intermediul legendelor lor. Din provincia Liège până în Brabantul Valon, Belgia este plină de legende despre vrăjitoare și vrăjitori, miracole, copaci sacri, tradiții și credințe populare, simboluri ciudate și ezoterice. Stânci, vâgăuni, pietre, ziduri, poduri ale vrăjitoarelor și ale diavolului pot fi găsite peste tot. Superstițiile și remediile tradiționale sunt încă în viață: construirea unei case într-o zi de duminică atrage șobolanii, o pisică ce este mângâiată de un străin este un semn de trădare, iar oricine pierde o geană va primi o vizită. O femeie care găsește urzică va fi fericită în ziua nunții sale, iar o broască pusă pe sânul

---

<sup>6</sup> Patrick Roegiers, *Le mal du pays. Autobiographie de la Belgique*, Ed. Du Seuil, 2003, p. 54



unei femei îi va aduce laptele înapoi. Ascunderea numelui unui copil până la botez îl protejează de vrăji, iar legarea pielii unui țipar în părul unui copil încurajează creșterea. În acest ținut miraculos, copacii au suflet, făcând legătura între lumea subterană, terestră și cerească. Leacuri supranaturale, fecioare negre miraculoase, pactul cu diavolul, căutarea Graalului și comoara Cavalerilor Templieri sunt răspândite în Belgia, unde misterul se amestecă mereu cu istoria pentru a aluneca înspre legendă și simbolism.

### ***CAPITOLUL III - LEGENDE VECHI ȘI MODERNITATE MISTERIOASĂ***

Legenda belgiană exploatează poemele eroice: legenda celor patru fii Aymon întruchipează teme universale precum legăturile de familie, rebeliunea împotriva nedreptății și lupta împotriva tiraniei. Această legendă, simbolizată de cei patru frați care călăresc pe Bayard, a inspirat numeroase opere de artă în întreaga Europă. Printre cele mai cunoscute se numără sculptura calului Bayard din Namur, realizată de Olivier Strebelle și prezentată la Expoziția din 1958. Simbolul medieval rămâne viu în imaginarul colectiv, după cum demonstrează statuile, procesiunile, străzile și festivalurile dedicate legendei; în timpul ocupației naziste a Belgiei, o piesă de teatru despre cei patru fii Aymon a fost interzisă din cauza mesajului său împotriva autorității.

Legende belgiene evidențiază, de asemenea, problemele complexe legate de condiția feminină, prin figuri precum Blanche de Bérimesnil și Midone de Bioul. Aceste tinere femei reprezintă modele opuse de moralitate, ambele confruntându-se cu tragedii familiale care duc la moartea lor, ilustrând pericolele iubirii oarbe și consecințele violenței parentale. Fantomele lor, care încă rătăcesc printre ruinele castelurilor, simbolizează persistența memoriei colective și a identității culturale.

În același timp, povestea gnomilor și a spiridușilor, spiritele pământului, vorbește despre o lume a micilor creaturi prietenoase, dar uneori răzbunătoare, care populau adâncurile peșterilor, stâncile și scorburile pădurilor belgiene. Deși aceste personaje sunt în mare parte uitate, amintirea lor este reînviată de numele de restaurante, numele hotelurilor, reclame, nume de trasee de drumeție și poteci. Ele

simbolizează o lume de demult în care oamenii trăiau în armonie cu natura, iar evocarea lor continuă să trezească nevoia de a ne reconecta cu o lume de basm a armoniei visate.

Există, de asemenea, legende care explorează evoluția personajului diabolic. Poveștile despre pactul cu diavolul, în care muritorii sfârșesc prin a pierde totul, prezintă viclenia și inteligența necesare pentru a păcăli forțele maleficului. Aceste povești, deși își au rădăcinile într-o tradiție a fricii, au evoluat în povești în care diavolul este adesea prezentat într-un mod comic și caricatural, reflectând o percepție modernă mai puțin înspăimântătoare a acestei figuri cândva terifiante.

Eroul popular Tchanchès, născut din teatrul de păpuși, este un personaj-cheie al orașului Liège. Cunoscut pentru dragostea sa pentru băutură, pentru nasul său roșu exagerat și pentru natura sa epicureică, Tchanchès întruchipează spiritul rebel, libertatea și independența. El a devenit un simbol cultural, celebrat în muzee, festivaluri și opere de artă urbană. Popularitatea sa este atât de mare încât este omniprezent în viața de zi cu zi, de la televizor până la afișele din baruri și restaurante. Cu toate acestea, transformarea în mit ridică întrebarea dacă figura lui Tchanchès va continua să își îmbogățească semnificația modernă sau dacă își va pierde în cele din urmă farmecul în societatea contemporană.

#### ***CAPITOLUL IV - REVIZITAREA LEGENDELOR TRADIȚIONALE***

În Belgia, o țară care este adesea definită prin caracterul său suprarrealist și straniu, fiecare loc pare să fie impregnat de legende, creând o legătură intimă între peisaj și poveștile care îl înconjoară. Aceste legende, transmise din generație în generație, evoluează în timp, căpătând noi semnificații și adaptându-se la preocupările contemporane. În această țară, spațiul-timp devine un spațiu-istorie, în care fiecare stâncă, piatră, castel, sculptură, fântână și chiar potecă își spune propria poveste. Aceste elemente ale peisajului nu sunt doar cadre spațio-temporale, ci devin personaje în sine, întruchipând istoria și cultura regiunii lor. Legendele urbane, în special, iau modele narrative clasice și le adaptează la preocupările moderne. Ele acționează ca o oglindă a imaginației colective, reflectând temerile, aspirațiile și întrebările noastre cu

privire la necunoscut. Îmbinând realitatea și ficțiunea, aceste povești captivante trezesc emoții intense și un sentiment de fascinație pentru mister, alimentând setea noastră de aventură în colțurile întunecate și misterioase ale orașelor.

La **Bruxelles**, legendele contemporane exploatează adesea figura femeii vulnerabile, agresiunile sexuale sau motivul zâmbetului îngerului. Spiridușul, odinioară o creatură legendară, este înlocuit de figuri umane monstruoase din poveștile moderne de crimă și pedofilie. Motivul clovnului, simbol al aparențelor înșelătoare, persistă în timp, explorând natura umană și înșelăciunea. Aceste povești, îmbogățite cu transformări, iluzii și personaje ambigue, adaugă profunzime legendelor, explorând teme precum percepția, dualitatea naturii umane și pericolul de a se încrede în aparențe.

## ***CAPITOLUL V - ROMÂNIA PE HARTA LEGENDELOR URBANE***

În capitolul al V-lea, analizăm un corpus de legende urbane încă în circulație în România. Scopul acestei analize este de a identifica temele recurente și dominante, comparându-le cu legendele europene, în special cu cele belgiene, pentru a situa România în contextul global al legendelor urbane. Prin explorarea acestor povești, încercăm să înțelegem modul în care ele continuă să joace un rol crucial în cultura contemporană, oferind informații valoroase despre preocupările și imaginarul colectiv al populațiilor urbane.

**Figurile feminine** ocupă un loc central în variantele românești ale acestor legende. Personaje precum *Mireasa Moartă* și *Fata Pădurii* amintesc de figurile malefice *Ielele* și au ecouri în legende precum Dame Blanche din Franța. Aceste povești, adesea nuanțate de temele iubirii pierdute și ale răzbunării, ilustrează interacțiunea complexă dintre mit și realitatea socială din România. Aceste personaje bântuie locuri precum pădurea Radovan, pădurea Trivale și Drumul Național 7 și se întâlnesc adesea cu tipologia autostopistei fantomatice. În aceste povești, protagonistul este, de obicei, un șofer de taxi care, după ce ia cu mașina o pasageră misterioasă, se trezește în posesia unei bijuterii aparținând unei femei moarte, adăugând o dimensiune macabră acestor legende. **Fantomele masculine**, la rândul lor, se manifestă prin

motivul strigoiului. Locuri precum satul Lungani, Dealul Spânzuraților și Cazinoul din Constanța au reputația de a fi bântuite de spiritele soldaților morți sau ale persoanelor care au fost executate. Aceste legende permit comunității să își verbalizeze și să își ritualizeze temerile și durerile, facilitând gestionarea doliului colectiv.

Un aspect fascinant al acestor legende urbane din România este **amestecul de morbiditate și umor**. Cultura românească este impregnată de expresia "a face haz de necaz", care ilustrează modul în care românii folosesc umorul pentru a face față greutăților. Acest amestec de absurd și grotesc creează o formă unică de reziliență, în care râsul devine o strategie de supraviețuire în fața adversităților vieții.

Legende urbane românești sunt de asemenea bogate în **întrupări diabolice și manifestări ale diavolului**. Locuri precum pădurea Hoia-Baciu, Poarta Diavolului din Brăila sau clădiri emblematice precum Casa Radio sau Palatul Parlamentului din București sunt asociate cu manifestări ale răului. Aceste povești explorează teme de moralitate și alegere etică, punând întrebări profunde despre natura umană și forțele întunecate care o amenință.

După explorarea aparițiilor diabolice, intrăm într-un **Bestiarium** modern, unde creaturi ciudate apar acolo unde te aștepți mai puțin. Există povești despre un anaconda sau un piton care ies pe neașteptate din toaletă, iar somoni gigantici bântuie râurile.

Aceste povești nu sunt doar fabule; ele simbolizează fragilitatea individului în fața **amenințărilor omniprezente ale societății moderne**. Figura **maniacului urban**, de exemplu, întruchipează această amenințare difuză. Acționând ca un catalizator al temerilor colective, această figură enigmatică permite comunității să își exprime frustrările, oferind chiar și celor mai tăcuți indivizi posibilitatea de a fi auziți. Uneori este posibil ca aceiași indivizi, prin imaginația lor, să fie la originea acestor povești. Legende urbane românești explorează teme întunecate legate de sănătate și siguranță personală, cum ar fi injecțiile cu HIV, bacteriile rezistente, morțile suspecte din spitale și traficul de organe umane. Aceste povești își au adesea rădăcinile în ignoranța progresului medical, în condițiile de viață dificile din țările lumii a treia și în dileme

morale și religioase persistente. Ele dezvăluie o preocupare profundă cu privire la vulnerabilitatea corpului uman la amenințări invizibile, dar reale.

O altă formă extremă de transgresiune explorată în aceste povestiri este **canibalismul involuntar**, în care se presupune că organele umane sunt servite în restaurante sau că evreii sunt transformați în săpun de fasciști în timpul războiului. Aceste povești, deși au adesea rădăcini în zvonuri, ilustrează încălcarea celor mai profunde tabuuri și banalitatea barbariei umane în situații de criză extremă. Ele reamintesc, de asemenea, necesitatea de a păstra legăturile sacre ce unesc ființele umane, subliniind fragilitatea graniței dintre civilizată și barbar.

În ciuda celor trei decenii care au trecut de la căderea regimului, **legendele perioadei comuniste din România** continuă să fie transmise. Fie că se construiesc în jurul figurii lui Nicolae Ceaușescu, supranumit "Geniul din Carpați", fie că se referă la viața de zi cu zi a românilor sub un regim opresiv, aceste povești joacă un rol crucial în memoria colectivă. Legendele acestei perioade oscilează între admirație, batjocură și critică voalată și au servit ca mijloc de exprimare într-o societate în care discursul era aspru controlat. Ele sunt o formă de rezistență culturală în fața unui trecut marcat de represiune.

Aceste legende continuă să influențeze memoria colectivă, în special prin opere precum filmul „Povești din Epoca de Aur” al lui Cristian Mungiu, care recrează cu autenticitate atmosfera epocii comuniste. Filmul evidențiază absurditățile și contradicțiile regimului și, prin scene deopotrivă comice și tragice, explorează complexitatea vieții sub dictatură. Acesta dezvăluie modul în care fiecare act, fie el de conformare sau de rebeliune, era încărcat de o semnificație profundă, reflectând dileme morale și aspirații individuale într-un context de represiune extremă.

Această cercetare explorează împletirea legendelor antice și moderne din Belgia și România, dezvăluind rolul lor durabil în cultura contemporană. Departate de a fi simple ecouri ale trecutului, aceste povești continuă să modeleze identitatea colectivă prin reflectarea misterelor și preocupărilor societăților actuale. Lucrarea își are rădăcinile într-o preocupare personală născută din primele mele întâlniri cu un

mediu multicultural. Folosesc în mod deliberat termenul de "confruntare" nu într-un spirit conflictual, ci pentru a sublinia provocarea profundă cu care se confruntă individul atunci când este forțat să se transforme sub presiunea noilor norme societale. În mod similar, acest mediu, deși adesea reticent față de intrus, este inevitabil determinat să integreze schimbările, acceptând astfel cu reticență influența alterității. Refugiindu-se în constantele propriei identități, bazându-se pe povești adânc înrădăcinate în cultura de origine, devine posibilă, pentru fiecare individ, găsirea unor puncte de referință și asimilarea diferențelor, păstrându-și în același timp autenticitatea. Legende, fie ele tradiționale sau urbane, joacă un rol crucial în acest proces de ancorare a identității, structurând percepția noastră asupra lumii și a celorlalți.

Una dintre contribuțiile cheie ale acestei teze constă în dezvăluirea complementarității profunde dintre legende urbane și cele tradiționale. În timp ce s-ar putea crede că legende aparțin exclusiv domeniului trecutului, această cercetare arată că ele sunt pline de viață și rezistente, adaptându-se constant la provocările și realitățile lumii contemporane. Legende tradiționale, adesea înrădăcinate în peisajele rurale, sunt reflectate în legende urbane care înfloresc în inima orașelor moderne. Aceste noi legende, bazându-se pe personaje și structuri narative străvechi, le reinterpretează în lumina preocupărilor actuale, țesând un fir continuu prin epoci și spații.

Depart de a reprezenta o devalorizare a legendelor clasice, apariția legendelor urbane atestă capacitatea imaginației colective de a se adapta și de a evolua. Într-adevăr, aceste legende moderne nu repetă doar motive vechi, ci le transformă și le îmbogățesc, oferind o nouă modalitate de manifestare a gândirii moderne. Această cercetare subliniază faptul că opoziția dintre "tradițional" și "modern" este irelevantă în acest context, deoarece nu este vorba de o ierarhie, ci mai degrabă de o coabitare armonioasă. Legende urbane pot fi văzute ca o modalitate de a reînvia trecutul, împrumutându-i hainele zilelor noastre, asigurându-i astfel longevitatea și relevanța.

O analiză comparativă a motivelor prezente în legendele belgiene și românești relevă asemănări izbitoare în modul în care cele două culturi folosesc poveștile populare tradiționale sau contemporane pentru a-și structura imaginarul colectiv, subliniind în același timp diferențe semnificative datorate contextelor lor istorice și sociale distincte.

În Belgia, legendele își au adesea rădăcinile în locuri încărcate de istorie și mister, precum castele, biserici și păduri. Aceste locuri, adesea asociate cu figuri cavalești, comori ascunse și fenomene supranaturale, creează un mediu propice poveștilor care îmbină istoria și misticismul. În România, legendele sunt, de asemenea, plasate în locuri care sunt atât naturale, cât și supranaturale, dar contextul este adesea mai întunecat. Contrastul dintre mediul rural și cel urban și influența opresivă a regimului dau legendelor românești un ton mai dramatic, supranaturalul fiind adesea legat de supraviețuirea într-un mediu ostil.

În legendele belgiene, figura feminină oscilează între victimă, momeală și recompensă. Deși femeile pot apărea ca figuri secundare sau stereotipe, ele sunt adesea investite cu o putere simbolică semnificativă, în special în contextul medieval. Femeile erau considerate gardienii păcii și ai promisiunilor, trupurile lor purtând urmașii familiei. Cu toate acestea, în ciuda acestei supunerii aparente față de figura patriarhală, poveștile și legendele belgiene subliniază forța interioară a femeilor, care pot inversa dinamica puterii prin acțiunile lor. În România, figura feminină este, de asemenea, puternică, dar adesea într-o formă tragică și răzbunătoare.

Legendele belgiene abundă în figuri supranaturale precum gnomi și spiriduși, creaturi care simbolizează o legătură pierdută cu natura. În România, figurile supranaturale sunt adesea mai întunecate și mai terifiante. Strigoi și Moroi, fantome care bântuie oamenii vii, sunt motive recurente în folclorul românesc. Aceste creaturi întruchipează frica de moarte și întoarcerea morților, teme adânc înrădăcinate în înconștientul colectiv românesc. Diavolul, deși prezent, ia adesea o formă mai subtilă, fiind integrat în povești care evidențiază absurditatea și nedreptatea sistemului comunist. Aici, diavolul nu este doar un adversar supranatural, ci și o metaforă pentru opresiunea politică.

Contextul istoric și socio-politic joacă un rol crucial în formarea și perpetuarea legendelor în ambele culturi. În Belgia, legendele par să păstreze o legătură puternică cu trecutul medieval, în care cavalerismul, credința creștină și misticismul erau forțe dominante. Aceste povești trăiesc într-o țară care se recunoaște în patrimoniul său suprarealist și misterios, unde fiecare loc este încărcat de povești și semnificații simbolice.

Legendele care au apărut în timpul epocii comuniste din România au lăsat o amprentă profundă în mentalul colectiv, devenind o parte inseparabilă a identității naționale. Deși țara era izolată de restul lumii, aceste legende au continuat să se dezvolte după tipare narrative universale, dovedind că poveștile nu cunosc granițe și că structurile narrative pot traversa culturi și regimuri politice.

O analiză comparativă a motivelor întâlnite în legendele belgiene și românești relevă o bogăție și o diversitate de povești care, în ciuda diferențelor de expresie și de context, converg spre teme universale adânc înrădăcinate în natura umană. Aceste legende, fie ele tradiționale sau contemporane, îndeplinesc o funcție apotropaică, cu alte cuvinte, au rolul de a alunga răul, dând sens existenței umane în fața conștiinței proprii mortalității. Prin intermediul poveștilor, omenirea încearcă să îmblânzească o lume adesea absurdă și opresivă, printr-o luptă simbolică între bine și rău. În acest fel, povestirea devine un instrument de trăire a emoțiilor, de luare în posesie a lumii și de sacralizare a vieții cotidiene. Aceste legende reflectă temerile, aspirațiile și luptele noastre comune, ilustrând modul în care societățile își transformă experiențele în povești pentru a înțelege și străbate mai ușor realitatea care le înconjoară.



## BIBLIOGRAPHIE

### a. Identitate culturală

- Braga, C. (2006). *De la arhetip la anarhetip*; Ed. Polirom. Iași.
- Fralon, J.-A. (2009). *La Belgique est morte, vive la Belgique !* Fayard. Paris.
- Groupe Clio 70. (1973). *Folklore de Belgique*. Difédit. Bruxelles.
- Guelff, P. (2007). *Belgique mystérieuse insolite et sacrée*. Éditions Jourdan. Bruxelles.
- Guelff, P. (2017). *Belgique mystérieuse : Bruxelles - Brabant*. PixL. Paris.
- Guelff, P. (2020). *Surprenante, curieuse et mystérieuse Belgique*. Éditions Jourdan Paris.
- Georgiu, G. (1997). *Națiune, cultură, identitate*. Ed. Diogene. București
- Ghiță, C. Beshara, R. coord.(2015) *Fear an Anxiety in the 21st Century : The European Context and Beyond*. Inter-Disciplinarity Press. Oxford
- Girard, R. (1972). *La violence et le sacré*. Ed. Bernard Grasset. Paris
- Finkelkraut, A. (2012). *L'identité malheureuse*. Stock.
- Eco, U. (1991. ) *Lector in fabula..* Univers. București.
- Eco, U. (2016). *Limitele interpretării*. Polirom, Iași.
- Faucheux, M.(2007). *O istorie a răului. De la tragedii provocate la crime odioase*.Ed. Lider, București
- Klinkenberg, J.-M. (2003). *Petites mythologies belges*. Éditions Labor. Bruxelles.
- Quesnel, A. (2003). *Les Mythes modernes*, coll. *Major*. Presses Universitaires de France
- Lefèvre, J. (1976). *Traditions de Wallonie*. Éditions Marabout Verviers.
- Luykx, T. (1965). *La Belgique historique et culturelle*. Éditions Meddens.Bruxelles.
- Luytens, D.-C. (2013). *Histoires inconnues de Belgique*. Éditions Jourdan. Paris.
- Luytens, D.-C. (2014). *Surprenantes histoires de l'histoire en Belgique*. Éditions Jourdan. Bruxelles.
- Kernbach, V. (2000). *Universul mitic al românilor*. Ed. Lucman. București

- Kosslyn, S. (1980). *Image and Mind*. Harvard University Press. Cambridge
- Kristeva, J. (1982). *Powers of Horror. An Essay on Abjection*. Columbia University Press, New York.
- Levi-Strauss, C. (1970). *Gândirea sălbatică*. Ed. Științifică. București
- Liiceanu, G. (2005). *Tragicul: O fenomenologie a limitei și depășirii*. Ed. Humanitas. București
- Messadié, G. (1993). *Histoire générale du diable*. Robert Laffont. Paris
- Morelli, A. (sous la direction de). (1993). *Les grands mythes de l'histoire de Belgique de Flandre et de Wallonie*. Éditions Vie Ouvrière. Bruxelles.
- Mafessoli, M. (2008). *Revrajirea lumii. O etică pentru timpurile noastre*. Institutul European.
- Morin, E. (2021). *Paradigma pierdută: natura umană*. Ed. Cartea Românească Educațional Iași
- Mușat, C. (2017). *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*. Ed. Polirom. Iași
- Roegiers, P. (2003). *Le mal du pays. Autobiographie de la Belgique*. Éditions du Seuil.
- Rorive, J.-P. (2008). *Fascinante vie quotidienne des Belges des Ménapiens à nos jours: Histoires sur les mœurs, coutumes, mentalités, croyances, fêtes, heurs et malheurs. . .* Éditions Jourdan. Bruxelles.
- Percec, D., Negrescu, D. (2017). *Periplu prin malefic*. Ed. Universității de Vest. Timișoara
- Pinker, S. (2009). *Cum funcționează mintea*. Ed. All. București
- Popper, K. (1986). *Logica cercetării*. Ed. Științifică. București
- Simion, E. (n.d.). *Însemnări rapide despre identitatea românească* acad. Eugen Simion. <https://acad.ro/com2013/doc/d0404>. Retrieved August 2, 2024, from <https://acad.ro/com2013/doc/d0404-ZiuaAR-EugenSimion.doc>
- Ricoeur, P. (1995). *Eseuri de hermeneutică*. Editura Humanitas. București
- Rovelli, C. (2022) *Realitatea nu e ceea ce pare. Structura fundamentală a lucrurilor*. Ed. Humanitas. București

- Scârneci, F. (2009). *Introducere în sociologia identității*. Ed. Universității Transilvania. Brașov
- Shildrik, M.(2002) *Embodying the Monster: Encounters with the Vulnerable Self*:. Sage Publications. Londra.
- Vandromme, P. (1985). *Wallonie irréelle*. Éditions Didier Hatier. Bruxelles.
- von Busekist, A. (sous la direction de). (2012). *Singulière Belgique*. Éditions Fayard. Paris.
- Vulcănescu, M. (2015). *Dimensiunea românească a existenței*. Ediția a V-a. Eikon.București

### **b. Légende tradiționale și urbane**

- Albert, J. (2013). *Phantom Hitchhikers and Other Urban Legends: The Strange Stories Behind Tall Tales*, New York, Penguin Book
- Angelescu, S. (2002). *Legenda* (Ediția a II-a, revăzută și adăugită). Valahia. București.
- Bastide, R. (1973). *Applied Anthropology*.Harper & Row. New York
- Borbely, Ș. (2004) *Mitologie generală*. Ed. Limes. Cluj-Napoca
- Brunvand, J.H.(1981): *The Vanishing Hitchhiker: American Urban Legends and Their Meanings*. New York. W.W. Norton.
- Brunvand, J.H. (2010) *Urban Legends: A Collection of International Tall Tales and Terrors (review) in [The Journal of American Folklore](#) 123(489):360-362*
- DOI: [10.1353/jaf.0.0145](https://doi.org/10.1353/jaf.0.0145)
- Brunvand, J. H. (2010, June 22). *Urban Legends: a collection of international tall tales and terrors*. Document - Gale Literature Resource Center. <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA230151132&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=00218715&p=LitRC&sw=w>
- Boufflet, J. (2008). *Une histoire des miracles*. Seuil. Paris
- Caillois, R. (1938). *Le mythe et l'homme*. Gallimard Paris.
- Campion-Vincent, V., & Renard, J. (2002). *Légendes urbaines : rumeurs d'aujourd'hui*. Dans *Payot eBooks*. Payot & Rivages Paris.

- Campion-Vincent, V. (1999). *Les récits et la légende des vols d'organes, Expression des réticences face à la greffe. La greffe humaine, 2000*
- Chenault, C. (2008). *Le diable, une figure toujours d'actualité. Terrain, 50*, 114-123. <https://doi.org/10.4000/terrain.9173>
- Croyances et religions dans les sociétés de fantasy | Fantasy - BNF.* (s. d.). <https://fantasy.bnf.fr/fr/comprendre/croyances-et-religions-dans-les-societes-de-fantasy>
- Constantinescu, N. (2011). *Citite de mine. . Folclor, etnologie, antropologie: Repere ale cercetării.* Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale. București
- De Lausanne, U. (2023, août 12). *Le corps féminin au Moyen âge : actualité de la recherche* (Séminaire Questes, Paris). *Fabula*.  
<https://www.fabula.org/actualites/93128/le-corps-feminin-au-moyen-ge-actualite-de-la-recherche.html>
- Delumeau, J.(1986).*Frica în Occident (secolele XIV-XVIII): o cetate asediată*, Vol. I (traducere, postfață și note de Modest Morariu). Meridiane. București
- de Vos, Gail (1996).*Tales, Rumors, and Gossip: Exploring Contemporary Folk Literature in Grades 7-12*, Westport. Libraries Unlimited.
- de Vos, Gail (2012). *What Happens Next? Contemporary Urban Legends and Popular Culture*, Santa Barbara, Libraries Unlimited.
- DiFonzo, N., & Bordia, P. (2007). *Rumor, gossip and urban legends. Diogenes, 54*(1), 19–35. <https://doi.org/10.1177/0392192107073433>
- Dumézil, G. (1994). *Mythe et épopée: Vol. I–III.* Gallimard Paris.
- Haring, L. (2006). *The Types of International Folktales: A Classification and Bibliography. Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson* (review). *Marvels and Tales, 20*(1), 103–105. <https://doi.org/10.1353/mat.2006.0012>

Hébert-Dolbec, A. (2020, 6 juillet). *Le diable, soi ou les autres ? Le Devoir*.  
<https://www.ledevoir.com/lire/581356/le-diable-soi-ou-les-autres>

Jamet, T. (2011). *Renaissance mythologique : L'imaginaire et les mythes à l'ère digitale*. François Bourin Editeur.

Kapferer, Jean-Noël (1993). *Zvonurile. Cel mai vechi mijloc de informare din lume* (trad.de Marina Vazaca). Humanitas. București

Mapero. (2021, 14 janvier). Les images du diable (1000 - 1500). *W O D K A*.  
<https://wodka.over-blog.com/2015/01/les-images-du-diable-1000-1500-ap-jc.html>

Maroy, A. V. E. A. (2017, 18 février). Les femmes dans la mythologie, de naïves à très intelligentes : trois portraits. *La Libre.be*.  
<https://www.lalibre.be/lifestyle/magazine/2017/02/18/les-femmes-dans-la-mythologie-de-naives-a-tres-intelligentes-trois-portraits-74Y7SA7DWN AZ5KKIUNRJ65HO2E/>

Mullen, Patrick B. (1972). *Modern Legend and Rumor Theory*”, in *Journal of the Folklore Institute*, Vol. 9, Nr. 2/3 (Aug. - Dec., 1972), pp. 95-109, Indiana University Press

<http://www.jstor.org/stable/3814160>

Mj. (2016). *Grandes figures féminines des mythes et des légendes*. [www.citadelle-fr.com](http://www.citadelle-fr.com).

<https://www.citadelle-fr.com/la-femme/grandes-figures-mythes-et-legendes/grandes-figures-feminines-des-mythes-et-des-legendes>

Nsiri, M. A. (s. d.). *Quels liens entre mythes et religions ?* The Conversation.  
<https://theconversation.com/quels-liens-entre-mythes-et-religions-110834>

Prince, G. (2020). Gérard Genette. L'espace et le récit. *Nouvelle revue d'esthétique*, 26, 101-106. <https://doi.org/10.3917/nre.026.0101>

Philibert, M. (1993). *Guide des mythes et légendes*. Edition Dervy.

Propp, V. I., Méléntinski, E., Derrida, M., Todorov, T., & Kahn, C. (1970). *Morphologie du conte ; Suivi de Les transformations des contes merveilleux . L'étude structurale et typologique du conte.* Dans Seuil eBooks. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA04570988>

Ragnar. (2020, 20 juillet). *Pourquoi Dieu a-t-il créé le diable ? - considérons l'Évangile en français..*

[https://le-livre.org/2016/09/02/why-did-god-create-a-devilpourquoi-dieu-a-t-il-cree-le-diable/?gclid=Cj0KCCQjwgLOiBhC7ARIsAieetVB875xdTkoMbCyuuNvV6IfmvW0YEdDaeOZKIhC0cL-S80S5MoF1aMaAuOREALw\\_wcB](https://le-livre.org/2016/09/02/why-did-god-create-a-devilpourquoi-dieu-a-t-il-cree-le-diable/?gclid=Cj0KCCQjwgLOiBhC7ARIsAieetVB875xdTkoMbCyuuNvV6IfmvW0YEdDaeOZKIhC0cL-S80S5MoF1aMaAuOREALw_wcB)

Relics. (2022). *Les représentation du diable.* RELICS.

<https://relics.es/blogs/relics/les-representation-du-diable>

Renard, J. (2013). Rumeurs et légendes urbaines. Dans *Que sais-je ?*

<https://doi.org/10.3917/puf.renar.2013.01>

Van Gennep, A. (1997). *Formarea legendelor (La formation des légendes, trad. de Lucia Berdan și Crina Ioana Berdan)*, Editura Polirom, Iasi.

Victoria. (2021). *Contes de fées, vers un modèle féministe ? Celles qui osent.*

<https://www.celles-qui-osent.com/contes-de-fees-vers-un-modele-feministe/>

### **b.1. Legendele în Belgia :**

Adam, J.-M., & Revaz, F. (1996). *L'analyse des récits.* Éditions du Seuil Paris.

Anne. (2023, 19 juillet). L'Aubépine.

<https://www.luminessens.org/post/2016/12/01/laub%C3%A9pine>

Barrère, F. (2022, 27 octobre). *Le Petit Peuple belge* 5. WordPress.com.

[https://strangereality.blog/2022/10/27/\\_trashed/](https://strangereality.blog/2022/10/27/_trashed/)

Barthes, R. (1963). *Essais critiques.* Editions du Seuil Paris.

*Bayard : le cheval le plus célèbre du Moyen-Age* - rtbf.be. (s. d.). RTBF.  
<https://www.rtf.be/article/bayard-le-cheval-le-plus-celebre-du-moyen-age-10900251>

Bibliomab. (2015, 12 juin). *Les quatre fils Aymon : variantes de la querelle aux échecs*.  
Bibliomab : le monde autour des livres anciens et des bibliothèques.

<https://bibliomab.wordpress.com/2011/11/18/les-quatre-fils-aymon-variantes-de-la-querelle-aux-echecs/>

Calame, C. (s. d.). *Logiques du temps légendaire et de l'espace culturel selon Pausanias : une représentation discursive du « Panthéon » de Trézène*. © Presses universitaires de Liège, 1998 Licence OpenEdition Books.  
<https://books.openedition.org/pulg/1066?lang=fr>

*Cheval Bayard et les quatre fils Aymon*. (2022, 8 mars).  
<https://www.autantsavoirdejo.be/2022/03/cheval-bayard-et-les-quatre-fils-aymon.html/>

Defleur, M. (1962). *Contes et légendes de Wallonie*. Fernand Nathan Paris.

Devogel, V. (1970). *Légendes bruxelloises*. Paul Legrain Bruxelles. (Œuvre originale publiée 1914)

Efmasters. (2020, 3 septembre). *Le Nuton*. L'Encyclopédie Fantastique.  
<https://encyclopediefantastique.wordpress.com/2020/09/03/le-nuton/>

Elsdorf, M., & Delaïresse, Y. (2011). *Nutons et Sotais de Wallonie : Les 30 plus belles légendes*. Noir Dessin Production.

Enseigner le français avec TV5MONDE. (s. d.). *Les quatre fils Aymon et le cheval Bayard* | Enseigner le français avec TV5MONDE.  
<https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/embed/les-fils-aymon-et-le-cheval-bayard>

Giry.J. Panique(s) dans nos assiettes... et au-delà. Des légendes urbaines et théories du complot alimentaires aux oppositions à l'abattage rituel. Séminaire de l'IREMAM, IREMAM Jun 2017, Aix-en-Provence, France. <hal-01687514>

George, P. (s. d.-a). *L'Aquitaine et le pays mosan. Sur les pas de saint Remacle*. © Presses universitaires de Rennes, 2010 Licence Open Edition Books. <https://books.openedition.org/pur/131832?lang=fr>

George, P. (s. d.-b). *L'Aquitaine et le pays Mosan. sur les pas de Saint Remacle*. © Presses universitaires de Rennes, 2010 Licence Open Edition Books. <https://books.openedition.org/pur/131832?lang=fr>

Gestion. (2013, 25 septembre). *Les Nutons : des êtres mystérieux !* |/. <https://www.sparealites.be/les-nutons-des-etres-mysterieux>

Grasset (Eugène). *Histoire des quatre fils Aymon. très nobles et très vaillants chevaliers*. | *Le blog*. (s. d.).

<https://blog.paris-libris.com/grasset-eugene-histoire-des-quatre-fils-aymon-tres-nobles-et-tres-vaillans-chevaliers>

Isis-Angel. (2008, 24 juillet). *Les 4 fils Aymon - la légende du cheval Bayard*. Skyrock.

<https://isis-angel.skyrock.com/1912941387-Les-4-fils-Aymon-la-Legende-du-cheval-Bayard.html>

Leclerc, M.-D. (1996). *Le merveilleux féerique dans "l'histoire des quatre fils Aymon: Des manuscrits aux versions de la Bibliothèque bleue*. *Merveilles & Contes*, 10(1), 5–51.

<http://www.jstor.org/stable/41390218>

Kiesel, F. (2003). *Le meunier de Quarreux et autres légendes d'Ourthe et d'Amblève*. Editions Racine Bruxelles.

Kowka. (2014). *Elfes et compagnie*. <https://www.atramenta.net/lire/oeuvre46869-chapitre-1.html>



*Légende des quatre fils Aymon.* (s. d.).  
[https://www.cheminsdecampagne.be/Quatre\\_Fils\\_Aymon.php](https://www.cheminsdecampagne.be/Quatre_Fils_Aymon.php)

L.F.Camil. (2018, 4 juillet). *Le retour des nutons.* givet+.  
<https://givetplus.wordpress.com/2018/04/24/le-retour-des-nutons/>

*Livre II. Les origines religieuses du mythe (1939, L'Amour et l'Occident) — Rougemont 2.0.* (s. d.).

<https://www.unige.ch/rougemont/livres/ddr1939ao/3>

*Lutins et compagnie.* (s. d.). Monde Féérique.

<http://cassiopee1.e-monsite.com/pages/creatures-fantastiques-1/etres-feeriques/lutins-et-compagnie.html>

Luytens, D.-C. (2002). *Contes et légendes du vieux Bruxelles.* Noir Dessin Production.

Messaoudi, L. (1999). *Images et représentations de la femme dans des contes marocains du Nord-Ouest.* *Clio. Femmes, Genre, Histoire*, 9, 179–184.

<http://www.jstor.org/stable/44404959>

*Musée Tchantchès – Musée Tchantchès – République libre d'Outre-Meuse.* (s. d.).

<http://www.tchantches.be/musee-tchantches/>

Nandrin, P. (1988). *Guy Lemaire raconte : Nouvelles histoires de chez nous.* Editions Labor - RTBF Liège.

*Nûtons - beljike.be.* (2021, 18 novembre). beljike.be. <https://www.beljike.be/beljike-langues-cultures-walon-culture-timps-histwere-vikadje-do-passe-social-crweyinces-personadjes-nutons/>

Perrot, J. (s. d.). *Le diable dans les légendiers français du XIIIe siècle.* © Presses universitaires de Provence, 1979 Licence OpenEdition Books.  
<https://books.openedition.org/pup/2677?lang=fr>

*Quatre fils Aymon.* (s. d.). Dictionnaires et Encyclopédies sur « Academic »

<https://fr-academic.com/dic.nsf/frwiki/1395340>

Van de Winkel, A. (2017). *Les légendes urbaines de Belgique*. Avant-Propos Bruxelles.

## **b.2. Legendele în România**

Biltiu, P. (n.d.). *O ființă mitologică temută. Fata pădurii*.  
[www.muzeuzalau.ro/www.cimec.ro](http://www.muzeuzalau.ro/www.cimec.ro).

Burghele, C. (2019). Vrăji și . . . vrăjeli. Prestatorii de servicii/tehnici corporale magico-rituale și clienții lor. *Anuarul Societății Prahovene de Antropologie Generală*, 4.

Cuceu, C. (2010). Lucian Boia, The Scientific Mythology of Communism. *Journal for the Study of Religious and Ideologies*, 5(13), 179–181.  
<http://jsri.ro/ojs/index.php/jsri/article/download/349/347>

Dementieva, D. (2022). Revitalizarea folclorului urban în procesul de constituire a unui brand de oraș. Revitalization of urban folklore in the process of establishing a city brand. *Cultural Heritage of Yesterday – Contributions to the Development of a Sustainable Society of Tomorrow*, 6, p. 273-279

Dobre, Claudia-Florentina (2014). Visual Discourses on the Recent Past: Communism in the Romanian Post-Communist Cinema”, în *Sensus Historiae*, Vol. XVII (2014/4), pp. 91-103, Oficyna Wydawnicza Epigram

Eretescu, C. (2003). *Vrăjitoarea familiei și alte legende ale orașelor lumii de azi*. Compania.

Eretescu, Constantin (2007): *Știma apei. Studii de mitologie și folclor*. București, Ed. Tehnologică.

Eretescu, C. (2010). *Cerbul din Cadillac: folclor urban contemporan*. Editura Etnologică. București.

Gavriliuță, N. (2013). *Mit, magie și manipulare politică*. Institutul European.

- Gavriluță, N. (2021). *Homo magicus. camulfări, mistere, soterologii*. Editura Universității Al.I.Cuza Iași.
- Gafu, C. (2009). *Narațiuni familiale în mediul urban actual*. Editura Etnologică, București.
- Guez, O. (Director). (2020). *Le siècle des dictateurs*. Illustrated Edition.
- Leanca, A. (2012). *Legendele urbane*. Vicovia. Bacău
- Hedesan, O. (2000). *Pentru o mitologie difuză*. Editura Marineasa, Timisoara.
- Irimia, Dumitru (1999): Introducere în stilistică. Polirom. Iași
- Jambrina, L.-G. *Literatura și orașul*. Trad. de Ileana Scipone, in: „Observator cultural”, nr. 324 din 08.06.2006.
- <https://www.observatorcultural.ro/articol/literatura-si-orasul-2/>
- Oișteanu, A. (2023). *Ordine și Haos: Mit și magie în cultura tradițională românească*. Polirom. Iași
- Olteanu, Antoaneta (1998): *Metamorfozele sacrului. Dicționar de mitologie populară*, Paideia. București
- Sămărescu, A. (2009). *Contexte genetice și modele poetice în legenda populară*. Tiparg. Pitești
- Pamfile, T. (1916). *Dușmani și prieteni al omului*.
- Pecican, O. (2021). *Geografii alese. Legendele Clujului*. Limes.Cluj
- Pleșu, A. (1996). *Chipuri și măști ale tranziției*. Humanitas. București.
- Proca, M. (2011). *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*. Sfera. Bârlad
- Roman, D., Boia, L., & Brown, J. C. (2003). History and myth in Romanian consciousness. *The Slavic and East European Journal*, 47(2), 330.
- <https://doi.org/10.2307/3219970>

Romano, S. (2022). *50 ANI de HAZ DE NECAZ. O istorie a românilor sub comunism povestită în bancurile lor, culese, editate și adnotate de autor*. Atom. București

Sava, Eleonora (2009): „Narațiuni contemporane: folclor pe Internet”, în *Revista Română de Jurnalism și Comunicare*, Anul IV, nr. 1-2, Universitatea București, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, pp. 33-40.

Șăineanu, Lazăr (1978): *Basmelor române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*. Minerva. București

Ștefan, H. (2012) *Folclorul urban*, în „Cultura”, nr. 396, 8 noiembrie 2012. <https://revistacultura.ro/nou/folclorul-urban/>

Taloș, I. (2002). *Petit dictionnaire de mythologie populaire roumaine*. <https://doi.org/10.4000/books.ugaeditions.5550>

Voichici, O. C (2017). *Legende urbane*. Presa Universitară Clujeană

- **Articole din ziare**

Adevărul. (2022, August 8). *Legende Clujului (IV): Monștrii din lacul Târnița*. *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/cluj-napoca/legende-clujului-iv-monstree-din-lacul-1201209.html> (data accesării 05/05/2024)

Adevărul, R. (2022, August 7). *Legende urbane: Casele diavolului din București*. *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/bucuresti/legende-urbane-casele-diavolului-din-bucuresti-1559627.html> (data accesării 15/12/2022)

„Adevărul, C. (2022, August 8). *Cele mai ciudate lucruri despre soții Ceaușescu: beția până la moarte de la Drăgășani, vânătoarea cu. . .* *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/cele-mai-ciudate-lucruri-despre-sotii-ceausescu-1421178.html> (data accesării 22/12/2022)

Adevarul. (2022, August 8). Misterele Bucureștiului: Ficat de om în meniul restaurantului Budapesta din Capitală. *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/bucuresti/misterele-bucurestiului-ficat-de-om-in-meniul-1369881.html> (data accesării 29/07/2023)

Anaconda de Romania: Trei sate din Bistrita traiesc cu spaima unui sarpe urias. (2023, March 7). *Știrile ProTV*. <https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/oamenii-din-bistrita-nasaud-se-jura-ca-au-vazut-anaconda-in-apele-raului-video.html> (data accesării 23/07/2023)

Daniel, M. (2021, April 2). *Nicolae Ceaușescu, cocoșii și locomotivele. Legende din jurul vânătorilor organizate la Reșca*. [www.evenimentulistoric.ro](http://www.evenimentulistoric.ro). <https://evenimentulistoric.ro/nicolae-ceausescu-cocosii-si-locomotivele-legendele-vanatorilor-organizate-la-resca.html> (data accesării 15/07/2023)

Dumitrescu, I. (2023, January 16). *Nicolae Ceaușescu și legenda despre bunul și adevăratul patriot român*. *Historia*. <https://historia.ro/sectiune/general/nicolae-ceausescu-si-legenda-despre-bunul-si-2234982.html> (data accesării 07/02/2024)

HotNews.ro. (2011, July 7). *Politia Capitalei: Zvonurile privind cazuri de copii rapiti pentru trafic de organe sunt false* - HotNews.ro. *HotNews.ro*. <https://hotnews.ro/politia-capitalei-zvonurile-privind-cazuri-de-copii-rapiti-pentru-traffic-de-organe-sunt-false-675468> (data accesării 28/05/2023)

Jula, C. (2011, July 27). *Legende urbane care au amuzat și au fascinat generațiile (partea a doua)*. *TOTB.ro*. <https://www.totb.ro/legende-urbane-care-au-amuzat-si-au-fascinat-generatiile-partea-a-doua/> (data accesării 28/05/2023)

Lăcătuș, D. (2023, January 19). *Fata pădurii*. *Info Cultural - Știri Și Informații Culturale*. <https://infocultural.eu/fata-padurii/> (data accesării 12/04/2024)

Lascăr, D. (2018, July 6). *Legende urbane care i-au înnebunit pe români din 1940 până astăzi: de la canalul în care ajungi săpun, la volga neagră și ambulanța care ne fură copiii* | *Ziarul Curentul*. *Ziarul Curentul*. <https://www.curentul.info/actualitate/legende-urbane-care-i-au-innebunit-pe-romani->

[din-1940-pana-astazi-de-la-canalul-in-care-ajungi-sapun-la-volga-neagra-si-ambulanta-care-ne-fura-copiii/](#) (data accesării 12/04/2024)

Lugojeanul. (2016, September 6). *Povestea care m-a îngrozit în copilărie*. <https://lugojeanul.ro/povestea-care-m-a-ingrozit-in-copilarie/> (data accesării 23/03/2024)

Mitrache, A. (2022, August 6). Legendele urbane cu Nicolae Ceaușescu. Episodul din podgoria de la Drăgășani, unde dictatorul și șoferul. . . *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/craiova/legendele-urbane-cu-nicolae-ceausescu-episodul-1720369.html> (data accesării 12/01/2024)

Stănilă, I. (2022, August 10). Amintiri din Bărăgan despre „cel mai iubit fiu al poporului”. Pentru Ceaușescu s-a amenajat special o. . . *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/calarasi/amintiri-din-baragan-despre-cel-mai-iubit-fiu-al-1421130.html> (data accesării 18/08/2023)

Stănilă, I. (2022a, August 8). Legende urbane. Răpirea copiilor pentru trafic de organe a pus pe jar Călărașiul în anii '80. *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/calarasi/legende-urbane-rapirea-copiilor-pentru-trafic-de-1409333.html> (data accesării 25/09/2023)

Țimonea, D. (2022, August 8). Legenda portarului mumificat la Aiud, în cel mai vechi muzeu de științe naturale din România. *Adevărul*. <https://adevarul.ro/stiri-locale/alba-iulia/legenda-portarului-mumificat-la-aiud-in-cel-mai-1409377.html> (data accesării 12/10/2023)

Zamfir, E. (2024, May 1). *Legendele locurilor bântuite din Constanța. Ce fenomene inexplicabile au avut loc la malul mării*. Click.ro. [https://click.ro/actualitate/fapt-divers/legendele-locurilor-bantuite-din-constanta-ce-2358569.html#goog\\_rewarded](https://click.ro/actualitate/fapt-divers/legendele-locurilor-bantuite-din-constanta-ce-2358569.html#goog_rewarded) (data accesării 03/05/2022)

Ziare.Com. (2011, July 27). Legende urbane autohtone. *Ziare.com*. <https://ziare.com/funny/amuzant/legende-urbane-autohtone-1110436> (data accesării 21.03.2022)

- **Pagini web**

*Amintiri din Epoca de Aur 1: Tovarăși, frumoasă e viața!* | 01.08.2020. . . (n.d.).  
<https://www.facebook.com/watch/?v=3460149787349955> (data accesării 21.03.2024)

*FENOMENE STRANII ÎN ROMÂNIA (1)*. (n.d.). Revista Romania Mare.  
<https://www.revistaromaniamare.ro/fenomene-stranii-in-romania-1> (data accesării 21.06.2024)

*Historia*. (n.d.). <https://historia.ro/> (data accesării 11.03.2023)

Narațiuni Contemporane. <https://naratiunicontemporane.wordpress.com/> (data accesării 18.04.2024)

Site, D. C. M. S. (n.d.). *Legende urbane*. <https://www.legende.blogspot.com/2010/03/>  
[https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch\\_permalink&v=1674427709282167](https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1674427709282167) (data accesării 21.05.2024)

Casa Sfatului. (2022, January 7). *Întâmplări caraghioase cu politrucii: Vizitele de lucru ale lui Ceaușescu la Brașov*. <https://casasfatului.ro/2022/01/07/intamplari-caraghioase-cu-politrucii-vizitele-de-lucru-ale-lui-ceausescu-la-brasov> (data accesării 26.03.2023)

Centre4contemporarylegend. (n.d.). *Centre for Contemporary Legend*. Centre for Contemporary Legend. <https://contemporarylegend.co.uk/> (data accesării 01.03.2023)

*The Haunted City: modern monsters and urban legends*. (n.d.). Conway Hall. *The Haunted City: modern monsters and urban legends*. (n.d.-b). Conway Hall.  
<https://www.conwayhall.org.uk/whats-on/event/the-haunted-city-modern-monsters-and-urban-legends/> (data accesării 21.10.2023)

<https://www.facebook.com/groups/urban-legends-256470353169563/> (data accesării 21.11.2023)

<https://www.facebook.com/AlinLeancaLegendeUrbane> (data accesării 18.11.2023)

<https://www.facebook.com/groups/ISCLR> (data accesării 21.03.2023)

*Contemporary legend*. (n.d.). <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/cl/index>

<https://www.quora.com/Can-urban-legends-be-seen-as-a-modern-society-s-answer-or-response-to-ancient-mythology> (data accesării 23.11.2023)

<https://www.edutopia.org/article/what-urban-legends-can-teach-students/>(data accesării 25.11.2023)

### c. Dictionare

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul Explicativ al Limbii române*. (2016). Ed. Univers Enciclopedic. București

*Dictionnaire Notretemps.com*. <https://dictionnaire.notretemps.com/>

*Centre National de ressources Textuelles et Lexicales*. (s. d.). <https://www.cnrtl.fr/definition/>

*Dico en ligne le Robert*. (s. d.). <https://dictionnaire.lerobert.com/>

*Dictionnaire littré - Dictionnaire de la langue française*. <https://www.littre.org/>

Evseev, I. (1994, 2001) *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Armacord Timișoara

*200 000 citations & proverbes - Rechercher une citation*. (n.d.). <https://www.dicocitations.com/>

*Larousse, É.* (s. d.). *Dictionnaire français - Dictionnaires Larousse français monolingue et bilingues en ligne*. <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

*Les définitions*. (s. d.). <https://lesdefinitions.fr/>

*Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/urban-legend>

Papahagi, T. (1979). *Mic dicționar folcloric*. Minerva. București.